

رد پای هنرمندانه استاد حسین لرزاده

در

مروارید سعدآباد، کاخ موزه ملت

نوشین تدین طهماسبی

کارشناس ارشد کاخ موزه ملت

چکیده:

معماری سنتی ایران تجلی نمادین جهانی ابدی و ازلی است که این جهان را محلی گذرا و واسطه ای برای رسیدن به مرتبه ای والاتر به منظور وصول به آرامش درونی میداند. حسین لرزاده از جمله معماران نامی معاصر ایران بود که بسیار به معماری سنتی ایران پایبند بود و در واقع او استاد معماری سنتی ایران نامیده می شد. او حدود ۸۴۰ مسجد را طراحی، بازسازی و مرمت کرده است و آثار در خور توجهی در کارنامه خود ثبت کرده است. در این مقاله سعی شده به معرفی حسین لرزاده پرداخته و به برخی از آثار او اشاره شود. روش تحقیق به صورت کتابخانه ای و هدف از انجام آن آشنایی با حسین لرزاده و اصول معماری او است. نتیجه پژوهش شناختن ویژگی های معماری حسین لرزاده و در نهایت توجه بیشتر به ارزش های والای معماری سنتی ایرانی می باشد.

واژه های کلیدی حسین لرزاده ، معماری معاصر ، معماری سنتی ، مجموعه سعدآباد، کاخ ملت

مقدمه:

اهمیت استاد حسین لرزاده در این است که وی در زمره معمارانی است که با رشد آموزش آکادمیک معماری، در موج مدرنیزاسیون فرهنگی ایران و به طبع معماری ایرانی، برای ایجاد ارتباط بین سنت و تجدد در معماری با به کارگیری آرایه های معماری سنتی ایرانی تلاش می کند به معماری معاصر، هویتی ایرانی بدهد. تلاش ایشان را می توان اقدام مهمی در متحول ساختن معماری سنتی نیز به شمار آورد. اگرچه ایشان از آخرین نسل معماران دوره پیش از افول معماری سنتی ایرانی است و به نظر می رسد نباید گرایشی به نوآوری داشته باشد، اما تسلط لرزاده بر امور نقشه و طرح و تزیینات باعث شد در طراحی مساجد به ابتکاراتی دست یابد. از جمله مسجد سجاد و مسجد آلاشت که به قول خودش از جمله بهترین کارهای او است، با این روحیه و گرایش ساخته شده اند. ایشان در زمینه ی طراحی و اجرای مقرنس، رسمی سازی، گره سازی و یزدی بندی که از فنون اجرایی و تزیینی معماری سنتی بود مهارت ویژه ای داشت و از آن ها با عنوان «اصول اربعه» یاد می کرد. به گفته خود مرحوم لرزاده هنر معماری، هنر تزیینات است..

تألیفات وی نیز «احیای هنرهای از یاد رفته»، «نغمه لرزاده»، «صد امید ماجرای معماری سنتی ایران در خاطرات استاد حسین لرزاده»، «از انقلاب تا انقلاب» است. مقبره ایشان در منطقه ۲۰ تهران، اگرچه مشخصات یک بنای ارزشمند را دارد، اما ظاهراً درگیر جدال با طرح‌های تفصیلی برای ادامه حیاتش است و حال‌وروز خوبی هم ندارد. شاید باید با خودمان بگوییم که جایگاه فعالیت‌های استاد حسین لرزاده، آن قدر در معماری معاصر ایران زیاد است که چشمان ما یاری دیدن ندارد و اهمیت ایشان در همین نیاز به تلاش برای درست دیدن در لحظه حال است.

نگاهی کوتاه به زندگی نامه استاد حسین لرزاده:

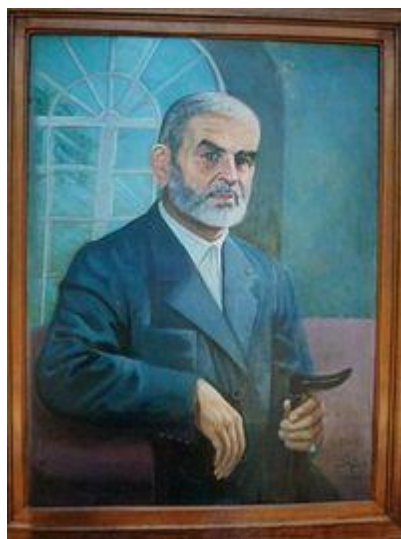
استاد حسین لرزاده در سال ۱۲۸۵ در تهران کوچه قلمستان نزدیک باغ و حمام حاج عبدالصمد زاده شد پدرش معمار بود و در دستگاه اتابک - وزیر ناصرالدین شاه - سمت سقایی داشت. شروع تحصیلات او ابتدا در مکتب و سپس در دبستان بود. از آن جا که در کودکی کارهای پدر را کپی می‌کرد در مدرسه در هندسه و نقاشی و رسم‌کشی تشویق می‌شد. بعد از دبستان چندی به دبیرستان و سپس به شعبه‌ی مجسمه‌سازی مدرسه‌ی کمال‌الملک رفت. یک سال و نیم بعد، پدرش او را به اجبار از مدرسه‌ی کمال‌الملک بیرون آورد و او از آن پس تحصیلاتش را در خانه زیر نظر پدر و در خارج از خانه زیر نظر سیدمحمدتقی نقاش‌باشی ادامه داد و نقاشی، تابلونویسی، پارچه‌کشی، و منظره‌سازی را زیر نظر او آموخت. از کودکی خانه محل رفت‌وآمد معماران بود و پدرش پنج‌دری را کلاس معماری کرده بود و لرزاده رسمی، گره، کاسه‌سازی، و مقرنس را در کلاس پدر از طریق ماکت‌سازی با مقوا و گچ آموخت. پس از تکمیل تحصیلاتش با اجازه از استاد نقاش‌خانه‌ای به نام نقاش‌خانه‌ی حسین لرزاده در خیابان حسن‌آباد افتتاح کرد. در همان زمان شهرداری مقرر داشت که برای ساختمان باید نقشه تهیه شود. از آنجاکه معماران او را می‌شناختند برای تهیه‌ی نقشه نزد او می‌رفتند. بانک ایران و انگلیس برای سردرش در میدان توپخانه به لرزاده سفارش طرحی ایرانی به سبک اسلامی داد. طرح لرزاده مورد توجه قرار گرفت و ساخته شد و به این ترتیب او به وارد حرفه‌ی معماری شد.

برای سردر دارالفنون و تعمیر عمارت محروقه‌ی مجلس شورای ملی و ساختمان آرامگاه فردوسی نیز به او رجوع شد. از دیگر کارهای لرزاده می‌توان به کاخ اختصاصی رامسر، گنبد و قسمت‌هایی از تزیینات کاخ مرمر، قسمت‌هایی از مجموعه‌ی سعدآباد، و مدفن خانوادگی لرزاده اشاره کرد. لرزاده در یکی از اشعارش ذکری از ۸۴۲ مسجدی می‌آورد که در ساختشان نقش داشته است. از جمله‌ی این مساجد مسجد اعظم قم، مسجد امام حسین تهران، مسجد لرزاده، مسجد مظهری، مسجد انبار گندم، مسجد سنگی، مسجد سجاده، مسجد عمار، مسجد فخریه، و مسجد سپهسالار است.

اهمیت لرزاده در بین معماران معاصر ایران در این است که او آخرین نسل از معماران تراز اول ایران است که تحصیلاتش کاملاً در مکتب معماران سنتی بوده و بر علم و عمل معماری هم‌زمان مسلط بوده است. بسیاری از

کارهای لرزاده توسعه یا جزییات نمای بناهای استادان دیگر بوده است. هنر لرزاده در این بوده است که اثر خود را به گونه‌ای با اصل ساختمان ترکیب کرده است که دیگر از آن جداکردنی نیستند. از لرزاده هم بناهای معماری و هم آثار مکتوب بسیاری به جای مانده است. او کوشید آنچه از نسل قبل آموخته بود به نسل های بعدی بیاموزد و معتقد بود که برای شناخت معماری ایران نیاز به کار عملی است. او در جایی می گوید: «باستان شناسان و مستشرقین عالی مقدار در مورد آثار و ابنیه‌ی تاریخی ایران فوق العاده زحمت کشیده و بیابان‌ها گشته و کتاب‌ها نوشته‌اند که به جای خود در سطحی عالی قرار دارد و قابل تقدیر و خواننده و بیننده را لذت بخش است ولی مجموعه‌ی آنان از تاریخ و عکس تجاوز نکرده به کار تعلیم و تعلم قواعد از یادرفته نمی‌آید»

سرانجام استاد حسین لرزاده در ۲۴ شهریور ۱۳۸۳ در سن ۹۸ سالگی در منزل خود در خیابان بهار، کوچه‌ی سخن، چشم از جهان فروبست. روحش شدپیکر وی در مقبره خانوادگی‌اش که خود ساخته بود به خاک سپرده شد. مسجد اعظم قم و مسجد مدرسه سپهسالار از آثار بیشتر شناخته ایشان هستند. یک خیابان فرعی هم به اسم «لرزاده» در منطقه ۱۲ تهران وجود دارد به آدرس «خیابان ۱۷ شهریور، خیابان حداد عادل، لرزاده». این خیابان فرعی یکی از هزاران خیابان تهران است و اهمیت ویژه‌ای ندارد، اما خود معمار، استاد حسین لرزاده مهم است. مثلاً ما کمتر می‌دانیم که سردر بانک شاهی، واقع در میدان امام خمینی(ره)، همان بانک تجارت کنونی از اولین کارهای مستقل ایشان است، یا شاید نمی‌دانیم که معمار بنای یادبود حکیم فردوسی کیست، یا حتی نمی‌دانیم ممکن است کسی وجود داشته باشد که علاوه بر معماری کاخ مرمر، کاخی که فرصت دیدنش را نداشته‌ایم، بیش از هشتصد مسجد و حسینیه را معماری کرده باشد

ویژگی های کار استاد لرزاده:

از شاخص ترین ویژگی های کار استاد سهل و ممتنع بودن آثار اوست. به این معنا که وقتی فرد در فضا قرار می گیرد، ضمن اینکه مفهوم و کارکرد فضا را درک می کند دچار احساس غیرواقعی نمی شود. برای مثال مواردی چون القای کاذب حس حقارت در سبک معماری رنسانس در کارهای وی به چشم نمی خورد. وقتی فرد در بنای کار شده توسط استاد قرار می گیرد، احساس صمیمیت و انس با محیط می کند و همین امر حس خوب و آرامی را به فرد تلقین می کند که دیگر موقع تماشای بنا مرعوب آن نمی شود. کاسه سازی «از جمله شاخه های معماری بود که حسین لرزاده آن را به اوج رسانید. استاد مبدع «کاسه سازی نیست، اما اغراق نکرده ایم اگر بگوییم این شاخه از معماری به همت وی زنده شد و به نهایت زیبایی و هنر رسید. «کاسه سازی» در تعریف تزییناتی است که زیر گنبد به کار می رود و بدون اینکه در واقع ایجاد وزن واقعی کند، به گنبد وزن کذایی می دهد و زشتی زیر گنبد را نه تنها زیبا به نظر می آورد، بلکه به اوج شکوه می رساند. برای مثال در گنبد مسجد جامع اصفهان که متعلق به دوره سلجوقی است، این هنر به حد اعلی خود می رسد. معمار بنا با «کاسه سازی» زیر گنبد لختی و بزرگی گنبد را با زیبایی می پوشاند. «کاسه سازی» در کارهای حسین لرزاده مانند امضای اوست. شاید او پدر این شاخه نباشد اما به جرئت می توان گفت این شاخه از معماری در آثار او رشد کرد و به تجلی رسیدویژگی دیگر در کار استاد لرزاده، اگر بی سابقه نباشد، کم سابقه است. به عنوان مثال سردر دارالفنون که طرح و عمل وی است، آن چنان با ساختمان اصلی پیوند زده شده که اصلا تصور دارالفنون بدون این سردر، بعید می نماید. یا سر در بانک شاهی میدان توپخانه که یک چهار کاسه را در درون خود جای داده و به عنوان ورودی حتی در مقایسه با آنچه که امروزه در چنین مواقعی به کار می برند، نقشی بی بدیل و در عین حال غیرمتظاهرانه و ناگسستنی با خود بنای اصلی دارد.

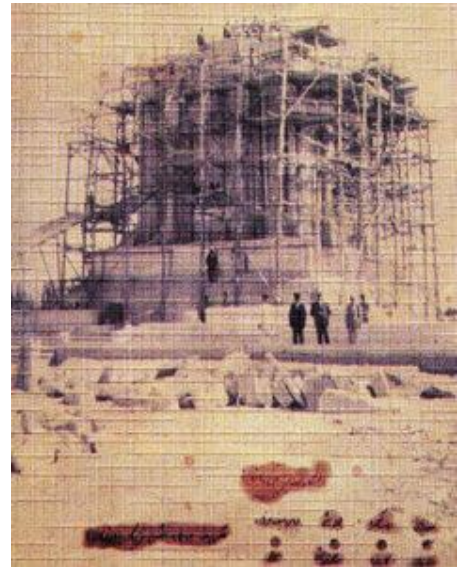
فعالیت علمی، فرهنگی و هنری استاد لرزاده:

- مسجد سلمان (تهران): خیابان شهباز، خیابان گیاهی
- مسجد امام سجاد (تهران): خیابان جمهوری اسلامی
- مسجد امام حسین (تهران): خیابان امام حسین
- مسجد مهدیه (تهران): خیابان ری
- مسجد فخریه (تهران): خیابان امیریه
- مسجد زعیم (تهران): خیابان منیریه
- مسجد فرازنده (تهران): خیابان شوش
- مسجد سپهسالار (تهران): خیابان بهارستان
- مسجد انبار گندم (تهران): خیابان ری
- مسجد سنگی (تهران): خیابان ری
- مسجد عمار (تهران): خیابان سپاه
- سر در بانک شاهی (بانک تجارت کنونی) در میدان توخانه که نخستین کار مستقل استاد بوده است. این کار به درخواست کهل (مسئول انگلیسی بانک) جهت سر دری ایرانی برای این بانک صورت گرفت .
- بیمارستان واقع در خیابان فلسطین که امروزه به نام انقلاب خوانده می شود.
- گنبد کاخ مرمر
- ساخت کارهای متعددی در مجموعه سعد آباد
- معماری ساختمان های اختصاصی
- داشتن آثار متعدد در خطاطی ، شعر و نقاشی
- و چند مسجد دیگر

شاخص ترین مسجر در این بین مسجد لر زاده است که از جمله خصوصیات چشمگیر معماری این مسجد نوع و جهت قرار گرفتن محراب است و به گونه ای ساخته شده که هرکس که از در وارد شود بدون این که بداند یا تعیین جهت کند ، رو به سمت قبله دارد .

مسجد اعظم قم از آثار استاد لرزاده.

جوایز استاد حسین لرزاده:

—مدال فردوسی در سال ۱۳۱۳ به مناسبت هزاره حکیم فردوسی برای طراحی و ساخت ساختمان مقبره حکیم توس

—مدال و نشان لیاقت علمی از نوع درجه سوم برای لیاقت استاد در معماری

—مدال درجه اول همایون

—مدال درجه پنجم همایون برای معماری کاخها

—نشان درجه پنجم تاج برای معماری کاخها

—دریافت درجه کارشناس آستانه مقدسه حسینی (کربلا) به خاطر تعمیرات آستانه مقدس به ویژه جدیت در تجدید بنای ایوان بزرگ

—نشان درجه چهارم همایون به خاطر کارشناسی و تصدی ساختمان های کاخ ها

—مدال یادبود به خاطر مشاوره عالی ساختمانی در سازمان کل فنی و خدمات اجتماعی

—نشان درجه چهارم تاج برای مشاوره فنی

—نشان فرهنگستان هنر ایران به عنوان منتخب فرهنگستان در بزرگداشت نام آوران سال

نشانها و مدالهای استاد حسین لرزاده

کتاب‌ها:

- احیای هنرهای از یاد رفته، در ۳ جلد
- خاطرات از انقلاب تا انقلاب
- نغمه لرزاده، دیوان اشعار
- صد امید، مجموعه اشعار

استادان و همکاران استاد لرزاده :

از جمله استاد کارانی که از نظر اجرایی با استاد همکاری داشته‌اند، می‌توان به مرحوم حاج محمد معمار کاشانی و حاج محمد شعر باف، حاج حسن خواتین شیرازی و حاج حسین شکل آبادی اشاره کرد. در مسجد سپهسالار هنرمندان دیگری نیز بوده‌اند که نام آنها در لوحه جنب محراب گچ بری شده، آمده است. به عنوان مثال، کاشیکاری سر در جلوخان، کار اسدالله عموحسین و معرق کار حسین برهانی است. قسمت زنانه مسجد لرزاده و سردر، با کمک حاج حسن انگشت باف به انجام رسیده است.

در مقبره فردوسی نیز با هنرمندانی چون مرحوم عمادالکتاب، عباس و غلامعلی دهشیری و حسین حجار باشی همکاری داشته است. از همکاران استاد لرزاده در گنبد کاخ مرمر می‌توان از احمدخاک نگار مقدم و طاهرزاده بهزاد نام برد.

پس از اتمام کار آرامگاه فردوسی، استاد به تهران بازگشت و مشغول به کار کاخ مرمر شد. گنبد این کاخ هم از آثار وی است. همچنین بنا به درخواست آیت الله بروجردی، مسجد اعظم در قم را طرح ریزی و اجرا کرد.

کاخ ملت مجموعه سعدآباد:

مجموعه کاخ سعدآباد که از نظر وسعت یکی از بزرگترین و زیباترین کاخ‌های تهران است. این کاخ علاوه بر اینکه از نظر قدمت و تاریخچه ارزشمند است، طبیعت بسیار زیبایی نیز دارد. در این مجموعه کاخ موزه‌ی ملت با چهار طبقه و زیر بنایی به مساحت ۷۰۰۰ مترمربع که بزرگترین کاخ سعدآباد است. کاخی که به خاطر نمای سفیدی که دارد به کاخ سفید هم شهرت دارد. در دوران پهلوی این کاخ علاوه بر کاربرد اداری و تشریفاتی، به عنوان اقامتگاه تابستانی محمدرضا پهلوی و فرح دیبا نیز محسوب می‌شد. نقشه‌ی کاخ موزه‌ی ملت (کاخ سفید) توسط مهندس خرسندی، لئون طاووسیان و بوریس روسی تهیه گردید و در طی سال ۱۳۱۵-۱۳۱۰ عملیات اجرایی آن انجام گردید، همچنین در تزیینات و گچ‌بری‌های زیبای کاخ از ذوق هنری هنرمندان و صنعتگران ایرانی چون عبدالکریم شیخان، رضا ملائکه، حسین کاشی و غلامرضا پهلوان استفاده شد.

گچ بریهای ظریف و زیبای درون کاخ، کار دستهای هنرآفرین استادانی چون غلامرضا پهلوان (استاد قزوینی) عبدالکریم شیخان، حسین کاشی و رضا ملائکه است. سنگهای مرمر سرسراها از معادن یزد و تربت حیدریه است که استاد لرزاده آن را اجرا کرده. نمای بیرونی کاخ به سبک معماری کاخ‌های سلطنتی آلمان و معماری داخلی آن به سبک طرح ایرانی-بیزانس، چهارستونی با نورگیر است. پرده‌های بزرگ نقاشی رنگ روغن با موضوع و داستانهای شاهنامه فردوسی، اطراف نورگیر سرسرای طبقه اول را استاد حسین طاهرزاده بهزاد و شاگردان وی در سال ۱۳۲۰ خورشیدی به پایان رسانیدند. در تالارهای بزرگ و زیبای کاخ موزه ملت که برای مراسمات تشریفاتی اختصاص دارد از سبک اشرافی فرانسه بهره گرفتند. شما می‌توانید با ارزش‌ترین گنجینه‌های ایرانی به‌خصوص فرش‌های نفیس ایرانی، سفالینه‌ها، کریستال‌ها، پارچه‌های نفیس ابریشمی و اطلس که به دست بافندگان و هنرمندان ایرانی طراحی شدند را هم در تالارهای کاخ موزه ملت تماشا کنید. همچنین برای روشنایی این کاخ از لوسترهای ساخت ایتالیا، فرانسه و چک اسلواکی استفاده می‌شود.

در فاصله سال‌های ۴۹-۱۳۴۵ ساختمان کاخ تعمیر و بازسازی شده و آذین کاران فرانسوی طبق سلیقه فرح، تزیینات داخلی کاخ را تعمیر دادند. "گلخانه و زیرزمین به سالن سینما، موزه مجموعه هنری فرح، انبار ظروف، آبدارخانه و رختشویخانه تبدیل گردید و به دستگاههای حرارتی و خنک کننده و آسانسور مجهز و پنجره‌های طبقه همکف با شیشه ضد گلوله پوشیده شد. ۵۴ واحد مختلف از جمله ۱۰ تالار بزرگ تشریفاتی وجود دارد که مکان پذیرایی رسمی شاه بوده است. وسیع‌ترین تالار کاخ، سفره خانه ایست که به وسعت ۲۲۰ مترمربع است. نمای بیرونی کاخ به سبک ایرانی رومی است و از ۴ ستون بزرگ در چهارسوی سرسرا و ۴

نورگیر در اطراف سقف‌های مرکزی تشکیل شده است. در طبقه‌ی اول کاخ موزه ملت، پرده‌های بزرگ نقاشی با موضوعات شاهنامه توسط استاد بهزاد و شاگردانش با رنگ روغن در اطراف نورگیرهای سرسرا که طراحیشان تا سال ۱۳۲۰ طول کشید را می‌بینید.

بخشهای مختلف کاخ موزه ملت سعدآباد:

زیرزمین:

موزه مجموعه هنری فرح، سالن سینما، آبدارخانه، انبار ظروف، انبار لباس و رختکن لباسشویی و تاسیسات.

طبقه همکف:

سرسرای بزرگ ورودی، اتاق محافظین، رختکن مراجعه کنندگان، تالار پذیرایی، تالار غذاخوری کوچک یا تالار جلسات، دفتر کار شاه معدوم، دستشویی خصوصی وی، ورودی سینما و موزه هنری دفتر کار رئیس تشریفات، دفتر کار وزیر دربار، اتاق انتظار، اتاق بیلارد و آرایشگاه اختصاصی.

طبقه اول:

سرسرای بزرگ اصلی، سفره خانه یا تالار غذاخوری تشریفات، تالار تشریفات یا پذیرائی رسمی ویژه سفرا، دفتر کار فرح، تالار موسیقی و پذیرایی فرح، اتاق نشیمن خانوادگی، دو آپارتمان جداگانه و اختصاصی شاه و فرح در دو سوی سرسرا شامل خوابگاه، حمام و رختکن.

تالارهای بزرگ تشریفات کاخ به شیوه کاخ‌های اروپا در دو سده گذشته به ویژه سبک اشرافی فرانسه تزئین شده و از این روی بسیاری از آثار با ارزش هنری این کاخ از عتیقه‌فروشی‌ها و حراج‌های هنری فرانسه خریداری شده است. همچنین هدایای مقامات خارجی و ایرانی به دربار پهلوی بخش دیگری از این مجموعه می‌باشد.

اشیا موجود در کاخ موزه ملت سعدآباد:

آثاری که در تزئین این کاخ به کار گرفته شده، گنجینه‌ای گرانبها از میراث هنری ایران و جهان می‌باشند. از با ارزش‌ترین آثار این گنجینه، فرش‌های نفیس و بی‌نظیری است که نهایت ذوق و هنر بافندگان هنرمند ایرانی را

نشان می دهد. این فرش ها به سفارش رضاخان در کارگاه های قالی بافی تبریز،ارجمند کرمان،عمواوغلی مشهد ویژه تالارها بافته شده اند.

بزرگترین فرش این کاخ ۱۴۵ مترمربع، ۱۱۰ رج، بافت کارگاه عمواوغلی مشهد با نقش مایه شمسه و قندیل (طرح شیخ صفی اردبیلی) زینت بخش سفره خانه است. در دو ویتترین سرسرای طبقه هم کف مجموعه ای از سفالینه های ایران از هزاره چهارم پیش از میلاد تا سده هفتم هجری و اشیای نقاشی لاکی روغنی "پایه ماشه" شامل قلمدان، قاب آئینه جعبه و نسخه های خطی قرآن مجید، دعای کمیل، شاهنامه و دیوان حافظ مربوط به سده های ۱۲ تا ۱۴ هجری قمری نگهداری می شود که جز مجموعه هنری فرح بوده است.

از دیگر آثار با ارزش این کاخ دو تابلوی سوخت بر روی چرم به سبک مینیاتور مکتب اصفهان دوره صفویه، کارگروهی از هنرمندان اصفهان در کارگاه ذوالفنون اسفرجانی است که به رضاخان هدیه شده بود و بر دیوار اتاق انتظار طبقه هم کف نصب شده است. تابلوهای ارزنده ای اثر هنرمندان ایران و سراسر جهان مانند مارک شاگال، پل گوگن و فرشچیان زینت بخش این کاخ می باشند. قدیمی ترین پرده نقاشی رنگ و روغن این کاخ به نام نبرد لوتزن اثر آنیه لوفالکوتنه هنرمند سده ۱۷ میلادی ایتالیا در دفتر کار شاه است.

پوشش دیوار تالارها از پارچه های نفیس گل ابریشم و ابریشم و اطلس و تافته بافت فرانسه و انگلستان است. چراغ های آویز "لوترها" ساخت ایتالیا، فرانسه و چکسلواکی روشنایی بخش تالارهای وسیع این کاخ می باشند. که بزرگترینشان ۱۱۰ شاخه است سه چهلچراغی که تالار سفره خانه طبقه اول را روشن می کنند از زیباترین لوسترهای ساخت بوهم "چکسلواکی" با آویزهای کریستال رنگارنگ به شکل میوه است. ظروف غذاخوری این کاخ، چینی های ساخت کارخانه رزنتال آلمان (غربی) با نشان سلطنتی و جام های کریستال تراش خورده ساخت کارخانه باکارای فرانسه به سفارش دربار پهلوی است.

از مجموعه های چشمگیر این کاخ چینی های کارخانه سور فرانسه است که محصولات متنوع این کارگاه را با شیوه های گوناگون آن شامل می شود. زیباترین آنها چینی های سفید با تصاویر سبز و طلائی از ناپلئون بناپارت و نزدیکان وی است که نقاشان معروف تصویر کرده اند. این مجموعه در گنجینه های تالار تشریفات نگهداری می شود و مانند بیشتر آثار این کاخ از حراج های هنری فرانسه خریداری شده اند.

دو پرده ابریشم و حریر گلدوزی شده با نخ ابریشم، کار دست هنرمندان چین که در تالار نشیمن طبقه اول قرار دارد مجموعه تزئینات داخلی این اتاق را که به شیوه شینواوزری-سبک تزئینی تقلید چین می باشد کامل کرده و جلوه بیشتری به آن داده است. میز تحریر متعلق به ماری آنتوانت ملکه معدوم فرانسه در انقلاب کبیر که شخص فرح آن را از عتیقه فروشی های فرانسه خریداری نموده، بیانگر این حقیقت تاریخی است که تصاحب کنندگان، دارندگان اصلی ثروت های دنیا نیستند. کاخ سفید نیز پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران

در اختیار مالکان و وارثان اصلی و حقیقی آن-یعنی ملت قرار گرفت.ودر سال ۱۳۶۰ خورشیدی با نام کاخ موزه ملت پیش پای ملت گشوده شد.

سنگ کاری کاخ ملت از زبان استاد لرزاده در کتاب ماجرای معماری سنتی ایران:

دیگر عمارت در این محدوده کاخ سفید است که اول به وسیله مهندس خرسند طرح شد و پس از آن به وسیله لئون و محاسبات بنونی آن به وسیله مهندس پپیان انجام شد.

بعضی تزیینات آن و سنگ کاریهای داخلی را حقیر انجام داده ام. نقاشیهای وسط سرسرای فوقانی (رستم و اشکیوس و...) را استاد حسین طاهر زاده بهزادو شاگردانش انجام داده اند، سنگهای سرسرای فوقانی مانند علیچه با حساب فرش شده که رگه های آن دنبال هم قرار گیرد. شرق این کاخ استخر بزرگی است که بوسیله مهندسین شهرداری ساخته شد. وقتی استخر را پر از آب کردند، دیواره شرقی که پشت آن رودخانه بود از جا کنده شد و مثقالی آب باقی نماند. رضا شاه برآشفته شد و گفت سازنده را بیاورند. مهندسین فرار را برقرار ترجیح دادند. بیچاره استاد غلامعلی بابا، که معمار شهرداری بود را احضار کردند. او اظهار کرده که نقشه استخر این طور نمی شود و معلوم است در اینجا اب نگه نمی دارند. حقیر که این مذاکرات را می شنیدم به بابا غلامعلی گفتم باید کف استخر را فاصله به فاصله به طور منظم چاه کند تا به زمین بکر برسد و بعد چاه ا پر از بتون نماید با آهک و شن هم می شود اما مدت طولانی می شود سپس سطح استخر را به قطر سی سانت بتون نماید و سپس شروع به دیوار شود و ... خداوند او را رحمت کند.

نتایج:

معماران سنتی ایران در خلق آثار هنری و ساخت و پرداخت نقش های آذینی، به طور کلی از دو منبع بزرگ و فیاض طبیعت و فرهنگ الهام می‌گرفتند. در تایخ معماری، به عقیده آرتور پوپ، سه عامل در خلق آثار هنری بسار مهم و موثر بوده اند:

نخست، فرهنگ و فرهنگ هایی که ایران در دوره حیات تاریخی با آنها تماس داشته، دوم دین و مذهب و طریقت های عرفانی، و سوم سنت ها که با گذر زمان برهم انباشته و متراکم شده و هر نسل تجربه ها و سلیقه های نسل های پیشین را از راه تقلید حفظ کرده و در ایجاد هنر به کار برده است.

در واقع انگیزه اصلی معماران سنتی ایران در نقش پردازی و تبیین بناها، به خصوص بناهای مذهبی، بیان مفاهیم فرهنگی و باورهای دینی مردم جامعه همراه با برداشت های هنرمندانه خود بود.

استاد حسین لر زاده از جمله هنرمندانی است که آثارش دارای ارزش جاوید خواهد بود. او رسالت خود را در حفظ معماری سنتی ایران به کمال به انجام رسانید. و آثارش در کاخ ملت مجموعه فرهنگی، تاریخی سعدآباد همچنان چون چشم نوازی می کند.

منابع:

- ۱- اعطا، علی ، (۱۳۸۴)راویان خاموش آخرین نسل -درباره استاد حسین لرزاده، مجله الکترونیکی روزنامه شرق
- ۲-حجت، عیسی،(۱۳۸۱)،حرفی از جنس زمان،نگاهی نو به شیوه های آموزش معماری در ایران،مجله هنرهای زیبا،شماره ۱۲ زمستان ۱۳۸۱
- ۳-حسین مردی،حمید (۱۳۸۴)،از نقاشخانه تا مسجداعظم ، مجله الکترونیکی روزنامه شرق
- ۴-رئیس زاده ،مهناز (۱۳۷۸)،یادمان استاد حسین لر زاده ، مجله هنرهای زیبا ،شماره ۶تابستان ۱۳۸۷
- ۵-سلطان زاده، حسین ،(۱۳۸۶)تداوم سنت گرایي محض در آثار استاد لر زاده مجله الکترونیکی روزنامه شرق
- ۶-شافعی،بیژن و ویکتوردنیل (۱۳۸۴)،معماری کریم طاهر زاده بهزاد، تهران نشر دید
- ۷-لرزاده ،حسین ،(۱۳۸۲)درباره استاد حسین لرزاده افتخار معماری ایران،سایت الکترونیکی روزنامه همشهری ،بخشادب و هنر ۱۹ فروردین ۱۳۸۲
- ۸-لقایی،سارا ،(بی تا)، نگرشی بر معماری سنتی ایران،سایت الکترونیکی کیر ها و بیابان های ایران